POST

Priredio: Amir Mehić, prof.
Definicija posta:

Filološko značenje: Uzdržavanje bilo da je uzdržavanje od govora ili od hrane

Terminološko značenje:
Post je uzdržavanje od svega što ga kvari u vremenu od pojave zore pa do zalaska sunca sa nijetom približavanja Allahu dž.š..

VAŽNOST I ZNAČAJ POSTA

Čovjek nije u mogućnosti u potpunosti shvatiti značaj posta i mudrost propisivanje posta. Mi možemo ¨dokučiti¨ samo nešto od toga, ono o čemu nas je Allah dž.š. obavijestio u Kur'anu ili Poslanik a.s. u Hadisu. Važnost i vrijednost posta možemo nazrijeti iz hadisa kudsij koji prenosi Ebu Hurejre a bilježi Buharija u kojem Poslanik a.s. kaže: **"Kaže Allah Uzvišeni: "Svako čovjekovo djelo pripada njemu, osim posta, on pripada Meni i Ja za njega posebno nagrađujem"".**

Prenosi Ebu Se id el-Hudri r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **"Allah će sedamdeset godina udaljiti Vatru od osobe koja posti jedan dan na Allahovom putu."**
(Buharija i Muslim)

Također je rekao a.s. **"Tako mi Onoga u čijoj vlasti je moj život, ružni zadah iz usta onoga koji posti bolji je kod Boga od mirisa miska, jer Allah Uzvišeni veli: Ostavio je čovjek koji posti svoju strast i svoje jelo i piće radi Mene. Post je u ime Mene i Ja ću za njega nagraditi."**

Pripovjeda Ebu Hurejre da je Božiji Poslanik a.s. rekao: **"Kada nastupi mjesec ramazan otvore se džennetska vrata a zaključaju se vrata vatre i sputaju se šejtani, a oglasi jedan vjesnik - ko traži dobra dođi ovamo a ko traži zla prestani."**

"Allah se ponosi pred Svojim melekima s mladićem koji je pobožan i veli: "Mladiću koji ostavljaš svoju strast radi Mene i koji svoju mladost žrtvuješ Meni, ti si kod Mene kao jedan od Mojih meleka."
Uzvišeni Allah veli "Pogledajte meleki Moji, Moga slugu. Ostavlja svoju strast svoje jelo i pice radi Mene!"

Postoje tri stepena posta a time i tri stepena postača:

- post običnog naroda
- post dobrih ljudi
- post izuzetno dobrih ljudi

Post običnog naroda je suzdržavanje od jela i pića i udovoljavanja strastima koje kvare post.

Post dobrih ljudi je suzdržavanje od svega što kvari post i svega što umanjuje njegovu vrijednost kao što je čuvanje jezika, čuvanje pogleda, ruku, nogu i ostalih organa tijela od grijeha.

Post posebno dobrih ljudi je post od svega navedenog i post srcem, post od dunjaluka, post od loših misli, stalno sjećanje na Allaha i ostavljanje svake pomisli osim sjećanja na Allaha.

Potpunost posta i potpuna nagrada za post zavise od 6 stvari:

Prvo: Obaranje pogleda i nedozvoljavanje pogledu da gleda u ono što je zabranjeno ili pokuđeno.

قال الله تعالى: ﴿قل للمؤمنين يغضوا من أبصارهم ويحفظوا فروجهم ذلك أزكى لهم إن الله خبير بما يصنعون ۝وقل للمؤمنات يغضضن من أبصارهن﴾.

Drugo: Čuvanje jezika od svakog bespotrebnog govora a posebno laži, klevete, ogovaranja, svađe, izrugivanja i primoravanje jezika na šutnju a uposliti ga stalnim veličanjem Allaha, učenjem Kurana i ovo je post jezika.

Postoje četiri vrste govora:

- govor u kojem je samo šteta
- govor u kojem je samo korist
- govor u kojem je i šteta i korist
- govor u kojem nema ni štete ni koristi

Onaj govor u kojem je samo korist on je obavezan. Onaj govor u kojem je samo šteta kao i onaj u kojem je i šteta i korist zajedno on je zabranjen. A onaj govor u kojem nema ni štete niti koristi je gubljenje vremena i on je izvor gubitka čovjekova i on čovjeka vodi u propast a da to čovjek i ne primjeti. Kaže Allahov Poslanik**:"Uspio je onaj koji šuti."**

Takođe je rekao a.s.**:"Mnogo postača od svog posta nemaju ništa osim gladi i žeđi i mnogo onih koji ustaju na noćni namaz nemaju od svog namaza ništa osim nespavanje."**

Treće: Čuvanje sluha od onoga što je zabranjeno

Sve ono što je zabranjeno govoriti zabranjeno je i slušati. Pa onaj koji sjedi u društvu u kojem se ogovaraju drugi isti je kao i onaj koji ogovara.

Allahov Poslanik a.s. je rekao "Onaj koji ogovara i onaj koji sluša drugovi su u grijehu."

Četvrto: Uzdržavanje svih dijelova tijela od onog što je zabranjeno. Čuvanje nogu od zabranjenog putovanja, čuvanje ruku od zabranjenih dodira, čuvanje stomaka od haram hrane pa makar i neznatne količine kao i čuvanje stomaka od pretjerane količine halal hrane jer je halal hrana korisna u normalnim količinama ali je štetna u velikim količinama.

Peto: Da ne pretjeruje u jelu i piću u vrijeme iftara.

Onaj koji puno jede, puno spava i puno gubi jer je pretjerano spavanje upropaštavanje vremena, i ne može osjetiti slast posta i ibadeta. Međutim poznato je da je svrha posta isprazniti stomak i slomiti strast, da duh bude jači u bogobojaznosti.

Šesto: Da njegovo srce poslije iftara bude između straha i nade jer on ne zna da li je Allah primio njegov post ili ga je odbio. Možda se čovjek poslije iftara u raznim sijelima grohotom smije a Allah mu nije primio post.

VRSTE POSTA:

1. Post koji je farz – obavezan

U ovu vrstu posta se ubraja:

- Post mjeseca ramazana bilo da je redovan post ili se napašta

- Post za otkup (kefaret) ili otkupni post
- Zavjetni post

2. Post koji je sunnet

U ovu vrstu posta ubraja se:
- Davudov post
- Post ponedjeljkom i četvrtkom
- Post deveti i deseti dan Muharrema (jevmu-l-ašura)
- Post jevmu-l-arefe (dan Arefata)
- Post šest dana mjeseca Ševvala
- Post «bijelih dana» svakog mjeseca
- Post u prvoj polovini mjeseca Š'abana

3. Post koji je haram

U ovu vrstu posta ubraja se:
- Post za bajrame
- Post žene bez dozvole njenog muža (ako je nafila)
- Post koji je vezan za akidu nevjernika
- Post koji nije propisan Kuranom i sunnetom (post za rođendan, novu godinu…)
- Post jevmu šek (dan u koji se sumnja da li je prvi dan ramazana ili zadnji dan ševala)
- Post zadnje polovine mjeseca šabana

4. Post koji je mekruh

U ovu vrstu posta ubraja se:
- Post samo petkom ili subotom (osim ako je to uobičajeni post kao Davudov post)
- Svakodnevni post bez pauza između dva dana
- Post dan ili dva prije ramazana

1. POST KOJI JE OBAVEZAN

1.1. RAMAZANSKI POST

Tretman ramazanskog posta: Ramazanski post je obavezan za svakog muslimana i muslimanku koji su punoljetni (spolno zreli), pametni, koji se nalaze kod kuće (nisu putnici), sposobni su da poste i nemaju neku šerijatsku zapreku (hajz ili nifas i sl.)

Dokaz:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمْ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ (تَتَّقُونَ)

"O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je bio propisan onima prije vas, da biste bili bogobojazni" (El-Bekare 183)

Ubaciti ajet El-Bekare 185

Prenosi se od Ibn Omera r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao : **"Islam se temelji na pet stvari: svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov Poslanik , obavljanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadždža i postu mjeseca ramazana"** (Buharija i Muslim)

KO JE DUŽAN POSTITI?

Svaki musliman i muslimanka koji su punoljetni, pametni, nisu putnici, sposobni su i nemaju šerijatsku zapreku da poste.

KO NIJE DUŽAN POSTITI?

- Nemusliman (ako primi islam nije dužan napostiti propuštene dane)

(يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمْ الصِّيَامُ)

- **"O vjernici! Propisuje vam se post**..." (El-Bekare 183)

Allah dž.š. se ovim ajetom obraća vjernicima i propisuje post samo njima, a onaj ko ne vjeruje u osnovu od njega se ne traži da vjeruje u ogranak.

- Dijete, luđak, senilne osobe

Kaže Poslanik a.s. : **« Trojici se ne pišu djela: dijetu dok ne postane punoljetno, spavaču dok se ne probudi i luđaku dok ne ozdravi»**

- Putnik (mora napostiti propuštene dane)

(وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ)

«... a ko se razboli ili se na putu zadesi , neka isti broj dana naposti...» (El-Bekare 184)

Ako putnik želi može postiti a ako želi može mrsiti na svome putovanju

Prenosi Aiša r.a. da je Hamza bin Amr El-Eslemi pitao Poslanika a.s. **"Da li da postim na putu?", a on mu je odgovorio:"To je olakšica od Uzvišenog Allaha. Onaj ko je iskoristi dobro će postupiti, a ko voli da posti nije mu grijeh"**
(Muslim)

Prenosi Ebu Derda r.a. **"Jednom smo krenuli na put sa Vjerovjesnikom a.s., a dan je bio tako topao da su ljudi stavljali ruku na glavu kako bi se zaštitili od vreline.Tom prilikom među nama su postili samo Vjerovjesnik a.s. i Ibn Revvah."**

(Buharija i Muslim)

- Žena u hajzu i nifasu

Prenosi se od Aiše r.a. da je rekla: **« Dešavalo nam se to (hajz), pa nam je naređeno da nadoknadimo post, a nije nam naređeno da nadoknadimo namaz»**

- Bolesnik koji se nada ozdravljenju (on će napostiti)

(وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ)

«... a ko se razboli ili se na putu zadesi , neka isti broj dana naposti...» **(**El-Bekare 184)

Pod bolešću koja dozvoljava mršenje smatra se bolest koja postaču uzrokuje probleme i bolove ili se zbog posta pogoršava ili sporije liječi.

- Stare osobe i bolesnik za kojeg nema nade za ozdravljenje

(وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ)

«... Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane...» (El.Bekare 184)

- Trudnica i dojilja (napostiće isti broj dana)

Bilježe Ebu Davud , Et-Tirmizi i En-Nesai hadis u kojem Allahov Paslanik a.s. kaže:**"Allah je oslobodio putnika posta i pola namaza a trudnicu i dojilju posta"**

Trudnica i dojilja, analogno bolesniku koji se nada ozdravljenju, će napostiti propuštene dane, prema mišljenu većine učenjaka. Jedan dio učenjaka smatra da takva žena treba platiti fidju odnosno nahraniti siromaha za svaki propušteni dan posta. Ovo je mišljenje Ibn Abbasa, Ibn Omera, Se'id bin Džubejra, Katade i drugih.

Ono što je najbolje, a Allah opet najbolje zna, jeste sljedeće:
- Ako je žena više puta trudna u kontinuitetu odnosno rađa kontinuirano djecu te je skoro uvijek u statusu trudnice i dojilje u ramazanu onda će dati fidju (nahraniti siromahe)
- Ako je žena trudna u većim razmacima, kakav je slučaj sa većinom žena danas kada žene ne rađaju više od dva ili tri puta, onda je obavezna napostiti propuštene dane.

- Zatvorenik koji obavlja teške poslove (ako je osuđen na doživotno izdržavanje kazne nahraniće siromahe a ako nije doživotno , napostiće po izlasku iz zatvora),

- Radnici teških poslova (napostiće propuštene dane)

- Vojnik u ratu (napostiće propuštene dane)

Prenosi se od Ebu Seida el-Hudrija da je rekao: « **Ratovali smo uz Poslanika a.s. u mjesecu ramazanu.Bilo nas je koji smo postili, a bilo je i onih koji nisu postili. Niti je postač zamjerao nepostačima, niti nepostač postačima. Smatrali smo da je lijepo postiti onome koji ima snage. Smatrali smo, također, da je lijepo onome ko osjeti slabost da prekine post»**
(Muslim i Ahmed)

UTVRĐIVANJE POČETKA RAMAZANA

Početak mjeseca ramazana utvrđuje se na dva načina:
- viđenjem Mjeseca ¨mlađaka¨ ako je moguće zbog oblaka
- upotpunjavanjem mjeseca šabana sa 30 dana ako nije moguće vidjeti mlađak zbog oblaka i sl.

Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Postite kada vidite mlađak i prekinite post kada ga opet vidite, a ako ga ne mognete vidjeti, upotpunite šaban sa trideset dana»** (Buharija)

UTVRĐIVANJE POČETKA MJESECA RAMAZANA ASTRONOMSKIM PRORAČUNOM

Allahov Poslanik a.s. je rekao: **«Mi smo nepismen narod koji ne piše i ne računa (astronomski), a mjesec bude ovako (pa je pokazao 29) i ovako (pa je pokazao 30)»**

Mogućnost greške u astronomskom proračunu je 1: 100 000 ali je ipak moguća

Trojica imama Ebu Hanife, Malik i Ahmed smatraju da se ne uzima u obzir astronomski proračun dok jedan mali dio Šafija smatra da astronomi mogu odrediti početak i kraj posta za sebe same, ali i da može uzeti u obzir ovaj metod svako onaj ko smatra da je on (metod) ispravan i precizan, dok za ostale nije obavezan.

Od savremenih učenjaka koji smatraju da se uzima u obzir astronomski proračun su : doktor Mustafa Ez-Zerka od Hanefija,.
Oni koji uzimaju u obzir astronomski proračuna smatraju da je određivanje početka mjeseca ramazana na ovaj način samo **sredstvo za utvrđivanje početka ibadeta a ne ibadet** te je stoga dozvoljen i uzima se u obzir.

Doktor Jusuf El Kardavi smatra da se astronomski proračun može uzeti samo kao negacija svjedočenja svjedoka da se pojavio mlađak, pa ako neko tvrdi da je vidio mlađak a astronomskim proračunom se utvrdi da nikako nije moguća pojava mlađaka u to vrijeme, odbacuje se svjedočenje svjedoka kao nepouzdano.

Druga grupa učenjaka koja ne odobrava određivanje početka ramazana astronomskim putem navode kao dokaz gore navedeni hadis u kojem Poslanik a.s. kaže: **« Mi smo nepismen narod koji ne piše i ne računa...»** kao i hadis **«Postite *kada vidite* mlađak i prekinite post *kada ga opet vidite*, a ako ga ne mognete vidjeti, upotpunite šaban sa trideset dana»**
Oni početak mjeseca ramazana vezuju za VIĐENJE mlađaka kao što je doslovno rečeno u navedenom hadisu.

AKO SE POJAVI MLAĐAK U JEDNOM MJESTU DA LI JE OBAVEZA SVIM MUSLIMANIMA DA ZAPOČNU SA POSTOM?

Većina islamskih učenjaka (Ebu Hanife, Ahmed i Malik) smatra da je obaveza svim muslimanima u svijetu da počnu sa postom kada se pojavi mlađak u bilo kojem dijelu svijeta. Pa ako bi se pojavio mlađak na istoku obaveza je muslimana i na zapadu da počnu sa postom iako se mlađak kod njih još nije pojavio.
Kao dokaz sa svoj stav navode hadis Allahova Poslanika a.s. koji prenosi Ebu Hurejre u kojem je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Postite kada vidite mlađak i prekinite post kada ga opet vidite, a ako ga ne mognete vidjeti, upotpunite šaban sa trideset dana»** (Buharija)
Kažu da je hadis opšteg značenja i opšteg karaktera a muslimani su jedna zajednica ma gdje bili.

Druga grupa učenjaka, od kojih je i šejhu-l-islam Ibn Tejmije, smatra da je svaka skupina muslimana odnosno muslimani u jednoj pokrajini ili mjestu dužni da traže mlađak i da poču sa postom tek onda kada vide mlađak jer je početak i završetak posta vezan za VIĐENJE mlađaka. Kao dokaz navode isti hadis kao i prethodna grupa učenjaka:
Postite *kada vidite* mlađak i prekinite post *kada ga opet vidite*, a ako ga ne mognete vidjeti, upotpunite šaban sa trideset dana» ,

kao i hadis koji bilježi imam Muslim od Kurejba u kojem Kurejb kaže: **Vidio sam mlađak a bio sam u Šamu, i vidio sam ga noć uoči petka. Zatim sam na kraju ramazana otišao u Medinu gdje me je ibn Abbas upitao:**
„Kada si vidio mlađak?“
Rekao sam mu: “Vidjeli smo ga noć uoči petka“
Pitao me: „A jesi li ga ti vidio?“
„Da“ rekao sam „i vidjeli su ga drugi ljudi pa su zapostili i zapostio je i Muavija (namjesnik Šama)
„Mi smo ga svi vidjeli noć uoči subote i nećemo prekidati post dok ne ispostimo trideset dana ili vidimo mlađak mjeseca ševala“ reče mi.
Upitao sam ga: „Zar nije dovoljno to što ga je vidio Muavija i što je zapostio?“
Kaže: „Ne. Ovako nam je naredio Allahov Poslanik.“

Ako bi čovjek sam vidio mlađak mjeseca ševala ne smije prekidati svoj post pa čak i ako bi ispostio trideset dana ramazana, zbog riječi Allahovog Poslanika a.s. koje prenosi Aiša r.a.:
"Post se završava kada ga narod završava, a kurbani se kolju kada ih narod kolje"
(Tirmizi)
Iz ovog hadisa se vidi da je pojedinac obavezan slijediti zajednicu.

KOLIKO TRAJE POST?

Post započinje sa pojavom prave zore, a to je zora koja je vidljiva na čitavom horizontu i njena svjetlost je rasprostranjena po krajevima neba.
Ova zora se pojavljuje 10-12 minuta poslije lažne zore koja se pojavi u vidu izduženih zraka a zatim nestane i pojavi se tama.

Kaže Allah dž.š. :

(وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنْ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنْ الْفَجْرِ)

«Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore»
(El-Bekare 187)

Prenosi se od Aiše r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Zaista Bilal uči ezan po noći, a vi jedite i pijte dok ne zauči ezan Ibn Ummi Mektum»** (Buharija i Muslim)
Ibn Ummi Mektum je bio slijep i učio je ezan tek kada bi mu rekli: «uči, uči sviće»

Post traje sve do zalaska sunca
Kaže Allah dž.š.:

(ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ)

«od tada postite do noći» (El-Bekare 187)

POST U MJESTU GDJE JE DAN IZUZETNO DUG

U mjestima gdje je dan izuzetno dug kao na južnom i sjevernom polu gdje dan traje po šest mjeseci vrijeme posta u mjesecu ramazanu se određuje na dva načina:

- na osnovu normalne dužine dana u najbližem mjestu
- na osnovu dužine dana u Meki ili Medini

RUKNOVI (SASTAVNI DIJELOVI) POSTA

1.NIJET

Nijet razdvaja ibadete od adeta. On se čini u srcu i po mišljenju većine učenjaka (Malik, Šafija i Ahmed) ne izgovara se jezikom. Po mišljenju Ebu Hanife pohvalno je izgovoriti ga jezikom.

Dokaz da je nijet rukn posta:
Prenosi se od Omera r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« Zaista se djela vrjednuju prema nijetu (namjerama) i zaista svakom čovjeku pripada ono što je naumio...»**

Nijet je samo ustajanje na sehur sa ciljem posta toga dana želeći time Allahovo zadovoljstvo.

Vrijeme nijeta:

Malikije: može se na početku ramazana zanijetiti post čitavog mjeseca

Većina učenjaka (Ebu Hanife, Šafija, Ahmed) : Obavezno je zanijetiti post za svaki dan i to od početka noći pa do zore

Dokaz:
Prenosi se od Hafse r.a. da je Poslanik a.s. rekao: **«Ko ne zanijeti post prije zore, on nema posta»** (Ahmed, Et-Tirmizi, Ibn Madže, Ebu Davud, En-Nesai)

Dobrovoljni post se može zanijetiti i poslije zore u toku dana pod uslovom da se prije toga nije desilo ništa što kvari post.

Dokaz:
Prenosi se od Aiše r.a. da je rekla: **Jednoga dana ušao je Vjerovjesnik a.s. kod mene i pitao: «Ima li išta za jelo?» Rekla sam mu da nema ništa i on je tada rekao: « Onda ću danas postiti»**
(Muslim)

2. **SUZDRŽVANJE OD SVEGA ONOGA ŠTO KVARI POST OD POJAVE ZORE DO ZALASKA SUNCA**

Dokaz:
Kaže Allah Uzvišeni:

(فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا

الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ)

« Zato se sada sastajte sa njima (ženama) u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći...»
(El-Bekare 187)

ADABI POSTA

1.Sehur
Islamska ulema je složna da je pohvalno – mustehab da se sehuri ali nije obavezno.

Prenosi se od Enesa r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« Sehurite (ručajte), zaista je u sehuru berićet»** (Buharija i Muslim)

a. Dovoljno je popiti gutljaj vode.

Dokaz:

Ebu Seid El-Hudrij prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« U sehuru je berićet, pa zato ga ne ostavljajte, makar popili samo gutljaj vode, jer zaista Allah i Meleki donose salavat na one koji ustaju na sehur)** (Ahmed)

Vrijeme sehura je od polovine noći pa do pojave prave zore

b. Lijepo je odgoditi sehur do pred zoru.

Dokaz :
Prenosi Zejd bn Sabit r.a. **« Sehurili smo sa Allahovim Poslanik a.s.om a zatim smo ustajali da klanjamo. Pitali smo: Koliko je bilo između sehura i namaza? Rekao je: Koliko se može proučiti 50 ajeta»**
(Buharija i Muslim)

Sumnja u pojavu zore: Šta će raditi onaj ko posumnja da li je nastupila zora ili ne?

Onaj ko posumnja da li je nastupila zora ili ne nastaviće sa jelom i pićem sve dok ne bude UBIJEĐEN da je nastupila zora.

Dokaz:
Kaže Allah Uzvišeni:
(وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ)
«Jedite i pijte *sve dok ne bude mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore*»

Glagol **يتبين** u arapskom jeziku znači **-biti potpuno jasno**

2. **Požurivanje s iftarom**

Mustehab je da postač požuri sa iftarom i da iftari ODMAH po zalasku sunca

Dokaz:
Prenosi Sehl bn Sa d da je Allahov Poslanik a.s. rekao: « **Ljudi će biti na dobru sve dok budu požurivali sa iftarom»** (Buharija i Muslim)

Prenosi Ebu Atijja : **«Ušli smo ja i Mesruk kod Aiše r.a., pa smo rekli: «O majko pravovjernih, dvojica Poslanikovih ashaba postupaju tako što jedan od njih požuruje sa iftarom i namazom a drugi odgađa iftar i namaz. Ona je upitala: Ko je od njih dvojice onaj što požuruje iftar i namaz? Rekli smo: Abdullah (ibn Mes ud). Ona je rekla: Tako je radio i Allahov Poslanik a.s.»**
(Muslim)

- Ako je jelo već postavljeno, onda će se jesti jer je pokuđeno klanjati kod spremnog jela.

Dokaz : Prenosi Enes r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« Ako je večera postavljena, onda prvo večerajte, pa zatim klanjajte i ne odgađajte vašu večeru»**
(Buharija i Muslim)

Ako večera nije postavljena, onda je mustehab iftariti se nečim poput hurme ili vodom, a zatim klanjati akšam namaz, a potom večerti.

Mustehab (pohvalno) je iftariti se svježom hurmom i to neparnim brojem, a ako nema svježih onda suhim hurmama a ako nema ni to onda vodom.

Dokaz:
Prenosi se od Enesa r.a. da se **Allahov Poslanik a.s. iftario svježom hurmom prije nego bi klanjao akšam namaz, pa ako ne bi bilo svježih hurmi onda suhim hurmama, a ako ne bi bilo ni toga onda vodom.** (Ebu Davud i Hakim)

3. Dova prilikom iftara i u toku posta

Prenosi Abdullah bn Amr bn El-As da je Vjerovjesnik a.s.rekao: « **Postaču neće biti odbijena dova koju uputu Allahu prilikom iftara»**
Abdullah bn Amr bn El-As je učio dovu: **« Allahu, molim Te Tvojom milošću koja obuhvata sve, da mi oprostiš»**

Prenosi se da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Trojici dova neće biti odbijena: postaču prilikom iftara, pravednom vođi i onome kome je nepravda učinjena. Njegovu dovu Allah će podići iznad oblaka, otvoriti joj nebeska vrata i reći ći: «Tako Mi Moje moći i veličine, pomoći ću te pa makar i naknadno»** (Et-Tirmizi, Ahmed, Ibn Madže)

Bilježi Ebu Davud u «Sunenu» da je Allahov Poslanik a.s. učio: **«Žeđ je ugašena, krvne žile osvježene i nagrada je upisana ako Bog da»**

4. Ostavljanje svega onoga što je u suprotnosti sa postom

Post nije samo obično ostavljanje hrane i tjelesnih užitaka, nego je post uzdržavanje od svega što umanjuje njegovu vrijednost kako bi se postigla suština posta a to je bogobojaznost.

Mnoge stvari ne kvare post ali umanjuju njegovu vrijednost ako se ne ostave i postač iz tog razloga treba da se kloni stvari koje će umanjiti ili potpuno obezvrijediti njegov post, te ostaviti ga bez nagrade za ovaj ibadet.

Dokaz :
Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Nije post samo uzdržavanje od hrane i pića, nego i od bestidnog**

govora, svađanja, a ako te neko vrijeđa ili napada reci: Ja postim, ja postim»
(Ibn Huzejme, Ibn Hiban, Hakim)

Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« Ko ne ostavi ružan govor i ružno djelo, Allahu nije potrebno da ostavlja hranu i piće»**
(Et-Tirmizi, En-Nesai, Ibn Madže, Ebu Davud)

Takođe se prenosi od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Mnogo postača nema ništa od svog posta osim gladi i mnogo onih koji noću klanjaju nemaju ništa od svog namaza i ustajanja osim nespavanja»**
(En-Nesai, Ibn Madže, Hakim)

5. Upotreba misvaka

Mustehab je da postač upotrebljava misvak u toku posta, bez razlike da li to bilo na početku dana, u sredini ili na kraju dana. Analogno misvaku, možemo upotrijebiti četkicu za zube i kaladont ali paziti da voda ne ode u grlo.

6. Darežljivost i učenje Kur'ana

Bilježi Buharija od ibn Abbasa r.a. da je rekao: **« Allahov Poslanik a.s. je bio darežljiv čovjek, a najdarežljiviji je bio u mjesecu ramazanu kada mu je dolazio Džibril. Dolazio mu je svake ramazanske noći i poučavao ga Kur'anu, tako da je Poslanik a.s. postajao blaži od blagog povjetarca u činjenju dobra»**

7. Pojačavanje ibadeta u zadnjih deset dana ramazana

Dokaz :

Buharija i Muslim bilježe od Aiše r.a. da je rekla: « **Poslanik a.s. je u zadnjoj trećini ramazana noći provodio u ibadetu, budeći žene i ustežući se od spolnog općenja»**

ŠTA JE DOZVOLJENO POSTAČU (MUBAH)?

1. **Kupanje i rashlađivanje vodom**

Dokaz:
Bilježe Ahmed, Malik i Ebu Davud hadis koji prenosi Ebu Bekr bn Abdurahman od nekoliko ashaba da je **Poslanik a.s. polijevao svoju glavu vodom dok je postio, zbog žeđi i vrućine**

Prenosi se od Aiše r.a. da je **Vjerovjesnik osvanjivao džunup, zapostio a zatim se okupao za sabah namaz.** (Buharija i Muslim)

2. **Upotreba kapi za oči i podvlačenje surme**

Dokaz:
Oko nije prirodan put do želuca

3. **Poljubac – ko može obuzdati strasti**

Dokaz:
Prenosi se od Aiše r.a. da je rekla: **«Poslanik a.s. je ljubio jednu od svojih žena i milovao je dok je postio, a bio je najsavršeniji čovjek u smoobuzdavanju»**

Prenosi se od Omera r.a. da je rekao: **«Jednoga dana, dok sam postio, poljubio sam svoju ženu pa sam otišao do Vjerovjesnika i rekao mu: Danas sam učinio strašnu**

stvar.Poljubio sam ženu a postim». Na to Poslanik reče: «Šta misliš kada bi izaprao usta vodom dok postiš?» «Nema ništa loše u tome» rekao sam mu. Kaže: «Isto je sa poljupcem»

Po mišljenju hanefijske pravne škole, poljubac postača je mekruh. U slučaju da postač zna da se ne može obuzdati i da bi poljubac i međusobno dodorivanje čovjeka i žene dovelo do spolnog akta onda bi to bilo haram.

4. **Injekcija ako nije hranjiva**

Dokaz:
Na ovaj način se ne unosi ništa hranjivo u organizam a i sam unos nije prirodnim putem.

5. **Puštanje krvi, davanje krvi, uzimanje uzoraka krvi za analizi i sl.**

Dokaz:
Bilježi Buharija da je **Poslanik a.s. činio hidžamu (puštao krv) dok je postio.**

Puštanje krvi je mekruh ako utiče na fizičko slabljenje postača.

Dokaz: Sabit El-Bunanij je pitao Enesa r.a. : **« Da li ste u vrijeme Poslanik a.s. prezirali da postač pušta krv? Ne, osim u slučaju fizičkog slabljenja.» odgovorio je.**

6. **Ispiranje usta i nosa**

Dokaz: Prenosi Lukajt bn Sabre da je Vjerovjesnik rekao: **« Kada ispireš nos uradi to temeljito osim ako postiš»** **(**Et-Tirmizi, Ebu Davud, En-Nesai, Ibn Madže)

7. Stvari od kojih se ne može čuvati

Kao što je gutanje pljuvačke, prašine, pare i sl.

Kaže Ibn Abbas r.a. **« Nema smetnje da okusi hranu kao i nešto što želi kupiti»**

8. Dozvoljeno je postaču da jede i pije i spolno opći od zalaska sunca do zore

Dokaz:

Kaže Allah Uzvišeni:
(فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ)

« Zato se sada sastajte sa njima (ženama) u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći...»
(El-Bekare 187)

9. Dozvoljeno je postaču da osvane džunup

Dokaz :
Prenosi se od Aiše r.a. da je **Poslanik a.s. osvanjivao džunup (zapostio) a zatim bi se okupao**
(Buharija i Muslim)

Analogno ovome dozvoljeno je ženi koja je u hajzu ili nifasu ako joj je prestane hajz ili nifas prije zore da zaposti a da odgodi kupanje do poslije zore prije sabah namaza.

ŠTA KVARI POST

a) **Ono što kvari post i za što je potrebno smo napostiti bez kefareta:**

1. Ako se nešto svjesno pojede ili popije

Ako se nešto pojede iz zaborava to ne kvari post
Dokaz:
Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« Ko pojede ili popije nešto iz zaborava dok posti, neka nastavi svoj post, to ga je Allah nahranio i napojio»**
(Autori kutubu site)

Takođe se prenosi od Ebu Hurejre da je Vjerovjesnik rekao: **«Ko se iz zaborava omrsi u ramazanu, ne treba napostiti taj dan niti dati kefaret»**

2. Namjerno povraćanje

Ako čovjek sam ne izazove povraćanje onda to ne kvari post i nije dužan napostiti niti dati kefaret.

Dokaz:
Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **« Ko povrati nenamjerno nije dužan napostiti, a ko izazove povraćanje pa povrati dužan je napostiti»**

(Ahmed, Ebu Davud, Et-Tirmizi, Ibn Madže, Ibn Hiban, Hakim, Darekutni)

3. Hajz ili nifas

Čak ako bi se hajz ili nifas pojavio trenutak prije zalaska sunca post će biti pokvaren.

Dokaz :

Prenosi se od Aiše r.a. da je rekla: « **Dešavalo nam se to (hajz), pa nam je naređeno da nadoknadimo post, a nije nam naređeno da nadoknadimo namaz»**

4. Ejakulacija izazvana dodirivanja čovjeka i žene ili samonadraživanjem

Ako bi ejakulacija bila izazvana samo pogledom ili razmišljanjem bez spolnog odnosa to ne bi pokvarilo post, a ako bi ejakulacija bila izazvana poljupcem ili dodirivanjem čovjeka i žene to kvari post i taj dan se mora napostiti.

5. Ako odluči da prekine post pa makar ga i ne prekinuo

Dokaz :

Nijet je rukn (sastavni dio) posta bez kojeg post ne postoji a u ovom slučaju dolazi do gubljenja toga rukna.

6. Ako mu se u venu ubrizga hranjiva injekcija (glukoza)

Dokaz:

Ovakve injekcije smatraju se hranom i pićem bez obzira što ne ulaze prirodnim putem u organizam

Dio islamske uleme smatra da ovakva injekcija ne kvari post jer hranjiva tekućina (glukoza) ne ulazi prirodnim putem u organizam i ne eliminiše glad i žeđ jer ne ulazi u želudac. Čovjek nakon ovakve injekcije osjeća okrepljenja kao što osjeća osvježenje nakon kupanja hladnom vodom.
U svakom slučaju, ovo pitanje nije komplikovano jer ovakva vrsta injekcija potrebna je samo onim bolesnicima koji ne mogu bez njih ili onim bolesnicima koji su imali hiruršku operaciju zbog čega moraju biti hranjeni vještačkim načinom, a ove osobe, svakako, trebaju mrsiti.

7. Ako prekine post bojeći se za život

Ovakvim osobama nije samo olakšica da mrse nego i obaveza.

Dokaz:

(وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيماً)

"... i sami sebe ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv"

b) Ono što kvari post i za što je potrebno napostiti i dati kefaret

- Kod Hanefija to je svako namjerno kvarenje posta
- Kod većine učenjaka (Ahmed, Malik, Šafija) samo spolno općenje sa ženom

Dokaz:
Prenosi se od Ebu hurejre r.a. da je rekao: **«Došao je čovjek kod Vjerovjesnika i rekao: « Propao sam o Allahov Poslaniče»**

- **«Šta si učinio?» upita ga Allahov Poslanik a.s.**
- **«Općio sam sa svojom ženom u ramazanu»**
- **«Možeš li da oslobodiš roba?» upita ga Poslanik a.s.**
- **«Ne» odgovori**
- **«Možeš li da postiš dva mjeseca uzastopno?» upita ga Poslanik a.s.**
- **«Ne» odgovori čovjek**
- **«Možeš li da nahraniš šezdeset siromaha?» upita ga Poslanik a.s.**
- **«Ne» odgovori čovjek**

Zatim je sjeo.

Potom je Poslaniku a.s.u doneseno petnaest sa a hurmi te je rekao:

- **«Podijeli ovo kao sadaku siromasima»**
- **«Nema niko siromašniji od mene u ovome kraju» reče čovjek**

Poslanik a.s. se nasmijao tako da su mu se vidjeli očnjaci te reče čovjeku: «Idi i nahrani sa ovim svoju porodicu»
(Bilježe autori kutubu site)

Prilikom izvršavanja kefareta treba voditi računa o redoslijedu kako je navedeno u hadisu.
Stav većine islamske uleme je da su i čovjek i žena obavezni izvršiti kefaret osim ako čovjek ne prisili ženu na spolni akt kada je samo čovjek obavezan izvršiti kefaret.

Imam Ahmed i Šafija smatraju da samo čovjek treba izvršiti kefaret jer je iz hadisa razumljivo da je Allahov Poslanik a.s. naredio samo čovjeku da izvrši kefaret a ne i ženi što je i jak dokaz za ovo mišljenje, a Allah najbolje zna .

Pitanje: Ako neko jede ili pije ili spolno opći misleći da je sunce zašlo ili da se zora nije pojavila, a zatim se pokaže suprotno od toga, da li je njegov post pokvaren?

Odgovor: Njegov post je ispravan i on će nastaviti postiti taj dan i neće ga napostiti.

Dokaz:

(وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ)

«...Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite...»
(El-Ahzab 5)

Prenosi se od Zejda bn Vehba da su **ljudi u vrijeme Omera r.a. jednog oblačnog dana u ramazanu iftarili misleći da je sunce zašlo.Zatim se sunce pojavilo iza oblaka. To je to bilo neprijatno ljudima pa su rekli: napostićemo ovaj dan. Omer r.a. je rekao «Zašto? Tako mi Allaha mi nismo učinili grijeh.**
(Abdu Rezzak)

Prenosi se od Esme bint Ebi Bekr r.a. da je rekla: **«Iftarili smo, u vrijeme Poslanika a.s. jednog oblačnog dana u ramazanu a zatim se pojavilo sunce»**
(Buharija)

Iz navedenog hadisa se zaključuje da nije obavezno napostiti taj dan, jer Poslanik a.s. nije naredio ashabima da naposte taj dan. Da im je naredio to bi bilo preneseno od njega kao što je preneseno da su iftarili taj dan prije zalaska sunca.

Treba napomenuti da četvorica imama smatraju da treba napostiti ovakav dan, dok jedan dio učenjaka od kojih su: Ibn Tejmije, Ishak, Davud, Ibn Hazm. Ata, Urve, Hasan El-Basri i Mudžahid, smatraju da ne treba napostiti

NAPAŠTANJE RAMAZANA

Napaštanje se ne mora vršiti odmah ali je bolje požuriti jer niko ne zna kada će umrijeti.

Dokaz :

Bilježe Muslim i Ahmed od **Aiše r.a. da je ona napaštala propuštene dane ramazana u mjesecu š'abanu**

Isto tako ne mora se postiti uzastopno (odjednom) nego je dozvoljeno praviti pauze.

Dokaz:

Bilježi Darekutni od Ibn Omera r.a. da je Vjerovjesnik rekao o napaštanju ramazana: **«Ako hoće razdvojće, a ako hoće postiće ih zaredom»**

Ako neko umre a na njemu je bila obaveza posta:

Ako umre osoba koja je dužna nešto naklanjati, stav sve četiri poznata mezheba je da niko ne treba za njega naklanjati.
Takođe ako neko ne može da posti još za života, niko neće postiti za njega dok je on živ.

Ako osoba umre a bila je dužna nešto postiti ili napostiti onda je prema mišljenju većine učenjaka ,Ebu Hanife, Malikije, manji dio Šafija, dužan neko od njegovih bližnjih rođaka da za svaki dan posta nahrani po jednog siromaha.

Većina Šafija smatra da je mustehab da neko od njegovih bližnjih naposti za njega.

Dokaz:

Prenosi se od Aiše r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao : **« Ko umre a na njemu je bila obaveza posta, postiće za njega njegov bližnji)**
(Buharija i Muslim)

Prenosi se od Ibn Abbasa r.a. da je rekao: «**Došao je čovjek kod Allahovog Poslanik a.s. i rekao:**

- **O Allahov Poslaniče, moja majka je umrla a bila je dužna postiti jedan mjesec. Da li ću ja postiti za nju?**
- **Da je tvoja majka bila nekome nešto dužna, da li bi ti vratio taj dug za nju;- upita ga Poslanik a.s.**
- **Da;- reče čovjek**
- **Pa dug prema Allahu je preči da se vrati;- reče Allahov Poslanik a.s.**

1.2. OTKUPNI POST – KEFARET

Otkupni post je propisan kao kefaret za učinjeni prestup. Shodno prijestupu propisane su i vrste kefareta:

a) Iskupljenje za prekršenu zakletvu

Onome ko prekrši zakletvu iskupljenje je da deset siromaha nahrani ili odjene ili roba ropstva oslobodi, a ako ne može ništa od toga tek onda je obavezan da posti tri dana.

Dokaz:

(لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ
فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ
تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ)

«Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno.Otkup za prekršenu zakletvu je : da deset siromaha običnom hranom kojom hranite čeljad svoju nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj ko ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše otkupljujte kada se zakunete » (El-Maide 89)

b) Iskupljenje za zihar

Zihar je kada čovjek svojoj ženi kaže: Ti si meni kao leđa moje majke – nisi mi dozvoljena
Ovo je veliki grijeh i za ovo je propisan kefaret ako muž želi da se približi svojoj ženi i da spolno opći sa njom.
Kefaret u ovom slučaju je da čovjek roba ropstva oslobodi, a ako ne može onda da posti dva mjeseca uzastopno, a ako ni to ne može onda da nahrani 60 siromaha.

Dokaz:

(وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا ذَلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۞ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

«Oni koji ženama svojim kažu da im nisu dopuštene kao što im nisu dopuštene majke njihove, a onda odluče da s njima nastave da žive, dužni su , prije nego što jedno drugo dodirnu, da jednog roba ropstva oslobode. To vam se naređuje, - a Allah dobro zna ono što vi radite.
Onaj koji ne nađe, dužan je da dva mjeseca posti uzastopce prije nego jedno drugo dodirne. A onaj ko ne može, dužan je da šezdeset siromaha nahrani, za to da biste potvrdili da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete – to su Allahovi propisi. A nevjernike čeka patnja nesnosna»
(El-Mudžadela 3,4)

c) Iskupljenje za spolno općenje u ramazanu

Iskup za onoga ko spolno opći u ramazanu je da roba ropstva oslobodi, a ako ne može onda da posti dva mjeseca uzastopno, a ako ne može ni to onda da nahrani šezdeset siromaha.
Dokaz:

Prenosi se od Ebu Hurejre r.a. da je rekao: **«Došao je čovjek kod Vjerovjesnika a.s. i rekao: « Propao sam o Allahov Posllaniče»**

- **«Šta si učinio?» upita ga Allahov Poslanik a.s.**
- **«Općio sam sa svojom ženom u ramazanu»**
- **«Možeš li da oslobodiš roba?» upita ga Poslanik a.s.**
- **«Ne» odgovori**
- **«Možeš li da postiš dva mjeseca uzastopno?» upita ga Poslanik a.s.**
- **«Ne» odgovori čovjek**
- **«Možeš li da nahraniš šezdeset siromaha?» upita ga Poslanik a.s.**
- **«Ne» odgovori čovjek**

Zatim je sjeo. Potom je Poslanik a.s.u doneseno petnaest sa a hurmi te je rekao:

- **«Podijeli ovo kao sadaku siromasima»**
- **«Nema niko siromašniji od mene u ovome kraju» reče čovjek**

Poslanik a.s. se nasmijao tako da su mu se vidjeli očnjaci te reče čovjeku: «Idi i nahrani sa ovim svoju porodicu»
(Bilježe autori kutubu site)

d) Post kao naknada za lov dok je čovjek u ihramima

Za ovakav lov obavezna je naknada koju procjenjuju 2 pravedna čovjeka tako što procijene vrijednost ulova koji je ulovio muhrim (čovjek u ihramima za vrijeme hadždža ili umre). Muhrim ako hoće, može kupiti kurban u vrijednosti toga ulova i zaklati ga, ili nahraniti siromahe hranom u vrijednosti ulova ili će postiti po procjeni vrijednosti ulova tako što se procijeni koliko se siromaha može nahraniti od vrijednosti toga ulova te će onda isti toliki broj dana postiti.

Dokaz:

(يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنْ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ)

«O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadždža! Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je da jednu domaću životinju, čiju će vrijednost procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi, pokloni Kabi, ili da se iskupi time što će, ravno tome, nahraniti siromahe ili postiti...»
(El-Maide 95)

e) Iskupljenje za prijestup na hadždžu

Onaj ko napravi kakav prijestup na hadždžu dok je u ihramima, namiriše se, odsječe nokte i sl dužan je ili postiti tri dana ili nahraniti određeni broj siromaha (po mišljenju hanefijske pravne škole 6 siromaha) ili zaklati kurban.

Dokaz:
(فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ)

«...A onda među vama koji se razboli ili ga glavobolja muči, neka se postom, ili milostinjom ili kurbanom iskupi...»
(El-Bekare 196)

f) Post kao zamjena za kurban u ¨ët-temett u¨ ili ¨el-kiran¨ načinu obavljanja hadždža

Ovaj post je deset dana i hadžija ga posti ako ne nađe kurban ili nije u mogućnosti da ga kupi. Hadžija će postiti tri dana dok je u ihramima i to prije Bajrama i sedam dana poslije obavljenog hadždža.
Dokaz:

(فَإِذَا أَمِنتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ)

«...Kada budete slobodni, obavite umru do hadždža i zakoljite kurbana do koga možete lako doći. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadždža, i sedam dana po povratku, - to jest punih deset dana...»

1.3. ZAVJETNI POST

Ako se neko zavjetuje da će postiti određeni broj dana za njega taj post postaje vadžib, kao da kaže: «Ja imam obavezu prema Allahu da postim jedan dan», tada mu post toga jednog dana postaje obavezan.

Dokaz:

(وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ)

«Neka svoje zavjete ispune»
(El-Hadždž 29)

Prenosi se od Abdullaha bn Omera r.a.da je njegov otac Omer r.a. pitao Allahovog Poslanika:
«Allahov Poslaniče, zavjetovao sam se u predislamsko doba da ću u itikafu provesti jednu noć u Kabi? Vjerovjesnik mu je rekao: «Ispuni svoj zavjet»
(Buharija)

2.POST KOJI JE SUNNET

2.1. Post devetog i desetog dana muharrema (ašura)

Jevmu ašura je deseti dan mjeseca muharrema. Od sunneta je da se posti i dan prije njega odnosno deveti dan muharrema.

Ibn Abbas kaže **da je Allahov Poslanik a.s. kada je došao u Medinu vidio da Jevreji poste deseti dan muharrema i upitao:"O čemu se radi?" Kazali su mu da je to dan dobra u kome je Allah spasio Musaa i Israelćane od njihovih neprijatelja te ga je Musa a.s. postio zbog toga. Na to je Allahov Poslanik a.s. rekao:"Meni je preče da slijedim Musaa nego vama", te je odlučio postiti taj dan a i drugima je naredio da ga poste"**
(Buharija i Muslim)
U prvo vrijeme ovo je bio obavezan post, a kada je propisan ramazanski post ova obaveza je dokinuta i post toga dana je ostao samo kao pohvalno djelo.

Kada je Poslanik a.s. upitan o postu jevmu ašura rekao je: **«On iskupljuje grijehe počinjene u prošloj godini»**
(Muslim)

2.2. Post devet dana zu-l-hidždžeta i dana Arefata

Prvih deset dana zu-l-hidždžeta najvredniji su u godini. Prenosi Ibn Abbas r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao da je Allahu najdraže kad se čine dobra djela u ovim danima a neki su upitali: **"Zar i od borbe na Allahovom putu?" "I od borbe na Allahovom putu, izuzev ako se desi da čovjek uloži život i imetak u borbu na Allahovom putu pa se ne vrati ni on ni imetak"**
(Buharija)

Dan Arefata je deveti dan zul hidžeta i lijepo je da se taj dan posti osim onaj ko je u obredima hadždža jer je Allahov Poslanik a.s., kako prenosi Ebu Hurejre zabranio hadžijama da poste taj dan.

Bilježi Muslim i autori sunena da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Post dana Arefata iskupljuje grijehe počinjene prethodne godine i grijehe koji se počine naredne godine»**

2.3. Post šest dana mjeseca ševvala osim dana bajrama

Bilježi Muslim i autori sunena da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **"Ko isposti ramazan, a zatim tome doda šest dana mjeseca ševala, kao da je postio cijelu godinu"**

Ovih šest dana može se postiti uzastopno a može i u diskontinuitetu.

2.4. Post ¨bijelih dana¨u svakom mjesecu

Bijeli dani su 13,14 i 15 dan u hidžretskom mjesecu.
Allahov Poslanik a.s. je savjetovao Ebu Derdaa riječima: **«Ako postiš tri dana u mjesecu, onda posti trinaesti, četrnaesti i petnaesti dan»**
(Ahmed, Et-Tirmizi, En-Nesai)

2.5. Post ponedjeljkom i četvrtkom

Bilježi Et-Tirmizi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Djela se predočavaju (Allahu) ponedjeljkom i četvrtkom, pa volim da se moje djelo predoči dok postim»**

2.6. Post u mjesecu ša'banu

Lijepo je postiti u mjesecu ša'banu kao vid pripreme za ramazan i slijeđenja Vjerovjesnika a.s.
Aiša r.a. kaže da Vjerovjesnik a.s. ni u jednim mjesecu mimo ramazana nije postio više nego u ša'banu.

2.7.¨Davudov¨ post

To je post dan a mršenje dan.
Prenosi se od Abdullaha bn Amra bn El-Asa da je tražio od Poslanika a.s. da mu dozvoli da posti čitavu godinu pa mu je dozvolio da posti svaki drugi dan i rekao: **«Nema posta iznad Davudova a.s. a to je polovina vremena. Posti, dakle, jedan dan a drugi nemoj»**
(Buharija)

3. POST KOJI JE MEKRUH

3.1. Post samo petkom

Rekao je Allahov Poslanik**:„Neka niko od vas ne posti samo petak ako prije toga nije postio četvrtak ili neće postiti poslije toga subotu“** (Buharija i Muslim)

3.2. Post samo subotom

Rekao je Allahov Poslanik: **„Ne postite subotom osim onoga što je Allah naredio“** (Tirmizi)
Bilježi imam Ahmed da je **Poslanik postio subotu i nedjelju više nego ostale dane i rekao: „To su dva praznika mušrika i ja volim da se razlikujem od njih“**

3.3. Post svaki dan

Prenosi se od Abdullaha bn Amra bn El-Asa da je tražio od Poslanika a.s. da mu dozvoli da posti čitavu godinu pa mu je dozvolio da posti svaki drugi dan i rekao: **«Nema posta iznad Davudova a.s. a to je polovina vremena. Posti, dakle, jedan dan a drugi nemoj»**
(Buharija)

4. POST KOJI JE HARAM

4.1.Post za Bajrame

Prenosi se da je Ebu Hurejre rekao: **„Allahov Poslanik je zabranio da postimo dva dana: ramazanski i kurban bajram.“** (Muslim)

4.2.Post jevmu šek (dan u koji se sumnja da li je prvi dan ramazana ili zadnji dan ševala, ako se ne može vidjeti mlađak)

Prenosi Ammar bn Jasir daje Allahov Poslanik rekao: „**Ko bude postio dan za koji ljudi ne znaju da li je prvi dan ramazana ili zadnji dan ševala, nepokoran je Ebu Kasimu (Poslaniku).“** (Tirmizi, Ebu Davud)

4.3. Post druge polovice mjeseca šabana

Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik rekao: **„Ne postite zadnju polovinu šabana“** (Tirmizi)

4.4. Post žene bez dozvole njenog muža (ako je nafila)

4.5. Post koji je vezan za akidu nevjernika

4.6. Post koji nije propisan Kuranom i sunnetom (post za rođendan, novu godinu…)

5. NOĆ KADR

To je najvrednija i najodabranija noć. Allah dž.š. je ovu noć konkretno spomenuo na dva mjesta u Kuranu nazivajući je imenima *Lejletun mubareketun* i *Lejletu-l-kadr.* Sura El-Kadr dobila je ime po ovoj noći. Allah dž.š. u istoj suri govori o vrijednosti ove noći i kaže:

«Noć Kadr bolja je od hiljadu mjeseci» (El-Kadr 3)

5.1.Određivanje noći Kadr

Po pitanju određivanja noći Kadr ima puno mišljenja. Od toga da je ona bila samo u vrijeme Poslanika a.s. pa je uzdignuta, zatim da ona nije ograničena samo na ramazan nego je moguće da bude u bilo kojem drugom mjesecu, zatim da je ona u ramazanu ali nije uvijek u istoj noći, pa do pokušaja da se odredi njeno tačno vrijeme u ramazanu poput 13., 17.,21.,23.,24.,25.,27., i 29. noći ramazana.
Ono što se sigurno zna jeste da je ta noć u mjesecu ramazanu i to u zadnjih deset dana ramazana.

Bilježi Muslim u svome Sahihu od Ubej bn Ka ba da se on zakleo Allahom da je to 27. noć ramazana. Međutim jedan dio učenjaka smatra da se to odnosi samo na određenu godinu, odnosno onu godinu za koju je Ubej bn Kab rekao.

Ono što je pouzdano i jedino sigurno jeste da je ova noć u neparnim noćima zadnjih deset dana ramazana.

Dokaz:
Prenosi se od Aiše r.a. da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Tražite Noć Kadr u neparnim noćima zadnjih deset dana ramazana»**

(Buharija)

Prenosi Ebu Se'id r.a. **da bi Vjerovjesnik u jutro dvadestog dana ramazna izašao pred ashbe i rekao: "Bilo mi je kazano koja je noć Lejletu-l-kadr, a zatim bi dato da zaboravim. Tragajte za njom u posljednjih deset neparnih noći ramazana"**
(Buhrija i Muslim)

Sobzirom na razlike određivanje početka ramazana, te da postoje razlike od jedne do druge zemlje, to se onda noći koje se u jednoj zemlji smatraju parnim u drugoj pak smatraju neparnim.Zbog toga je najbolje tražiti ovu noć u svakoj od posljednjih deset noći ramazana.

Takođe se prenosi od Ibn Omera da je ova noć u posljednjih sedam noći ramazana. Ibn Omer prenosi **da se nekim ashabima Allahovog Poslanika u snu ukazivala ova noć u posljednjih sedam dana ramazana. Allahov Poslanik a.s. je na to rekao:"Vidim da se vaši snovi podudaraju da je Lejletu-l-kadr u sedam posljednjih dana"**
(Buharija i Muslim)

Takođe Ibn Omer prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **"Tržite je u deset posljednjih noći, a ako neko bude slab ili nemoćan neka je ne propusti tražiti u sedam posljednjih dana"**
(Ahmed i Muslim)

5.2 Kako provesti ovu noć

Ovu noć treba provesti u ibadetu.

Prenosi se od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik a.s. rekao: **«Ko posti ramazan, vjerujući da mu je to dužnost i nadajući se Allahovoj nagradi, biće mu oprošteni ranije učinjeni grijesi, a**

ko provede Noć Kadr u ibdetu, vjerujući da mu je to dužnost i nadajući se samo Allahovoj nagradi, biće mu oprošteni grijesi koje je ranije počinio»
(Buharija, Muslim, Ebu Davud, Et-Tirmizi, En-Nesai)

Prenosi se od Aiše r.a da je rekla Allahovom Poslaniku a.s.: **Allahov Poslaniče, kada bih znala kada je Noć Kadr, šta bi bilo najbolje da učim u njoj? Allahov Poslanik a.s. joj reče: Uči dovu :**

اَللّهمّ إنّك عفوٌّ تحبّ العفو فاعف عنّي

Allahumme inneke Afuvvun tuhibbu-l-afve fa'fu anni.
Allahu, Ti si doista Onaj koji prašta, voliš praštanje, pa oprosti meni.
(Et-Tirmizi, En-Nesai, Ibn Madže, Ahmed)

Iz hadisa se jasno vidi da Aiša nije znala kada je Noć Kadr niti ju je Poslanik a.s. obavijestio o tome.

Pored ovoga može se učiti Kur'an, klanjati namaz i sl.

6.ITIKAF

Definicija: Itikaf je boravak u mesdžidu sa nijetom približavanja Allahu dž.š.

6.1. Vrste itikafa

a) **Itikaf koji je vadžib**
b) **Itikaf koji je sunnet**

Itikaf koji je vadžib je zavjetni itikaf, kao kada neko kaže: «Zavjetujem se da ću provesti u itikafu 3 dana» ili «Ako prođem na ispitu provešću u itikafu 2 dana».

Dokaz za obaveznost ovog itikafa:

(وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ)

«Neka svoje zavjete ispune» (El-Hadždž 29)

Prenosi se od abdullaha bn Omera r.a.da je njegov otac Omer r.a. pitao Allahovog Poslanika:
«Allahov Poslaniče, zavjetovao sam se u predislamsko doba da ću u i'tikafu provesti jednu noć u Kabi? Vjerovjesnik mu je rekao: «Ispuni svoj zavjet»
(Buharija)

Itikaf koji je sunnet je dobrovoljni itikaf kojim čovjek traži Allahovo zadovoljstvo i u ovu vrstu itikafa pored itikafa u zadnjih deset dana ramazana spada svaki drugi dobrovoljni itikaf.

6.2. Dužina itikafa

Zavjetni itikaf je onoliko koliko se čovjek zavjetovao da će provesti u itikafu.

Itikaf koji je mustehab nije vremenski određen nego je vezan za nijet čovjeka i koliko god čovjek provede u mesdžidu sa nijetom itikafa računa se da je u itikafu pa makar bio samo trenutak.
Kažu Hanefije i Hanbelije da najmanje vrijeme nije određeno.
Šafije kažu da vrijeme mora biti duže od toga kako se može izgovoriti «Subhanallah»
Malikije kažu da mora biti najmanje jedan dan i noć.
Ono što je pretežnije to je da je dovoljno da se u mesdžidu provede samo trenutak da bi itikaf bio ispravan.

6.3. Ruknovi itikafa

a) Mesdžid

Ako u vrijeme itikafa treba obaviti farz namaz, kao kada bi čovjek bio u itikafu od sabaha do ikindije,gdje će morati klanjati

sabah, podne i ikindiju, onda to mora biti mesdžid u kojem se klanja namaz u džematu.

b) **Boravak u mesdžidu sa nijetom itikafa**

c) **Mutekif ili onaj koji boravi u itikafu** a on mora da ispuni sljedeće šartove kako bi mu itikaf bio ispravan:
   - da je musliman
   - da je pametan
   - da je starosne dobi kada razaznaje dobro od lošeg (stariji od 7 godina)
   - čist od dženabeta ili hajza i nifasa
   - dozvola za ženu od njenog muža

6.4. Šta kvari itikaf

a) namjeran izlazak iz mesdžida bez potrebe

Dokaz: Ovime se narušava rukn – boravak u mesdžidu

b) Otpadništvo od islama

(لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ)

«Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja djela će sigurno propasti»
(Ez.Zumer 65)

c) Gubljenje pameti

Dokaz: Ovime se narušava šart za ispravnost itikafa - pamet

d) Pojava hajza ili nifasa

Dokaz: Ovim se narušava šart za ispravnost itikafa – čistoća

e) Spolno općenje

Dokaz:

(وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ)

«Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama»
(El-Bekare 187)

7. SADEKATU-L-FITR

Propis sadekatu-l-fitra: Obavezan (vadžib) na svakog pojedinca muslimana bio muško ili žensko, odrasli ili dijete, slobodan ili rob.

Dokaz: Bilježe Buharija i Muslim hadis koji prenosi Ibn Omer r.a. u kojem kaže: **«Allahov Poslanik a.s. je naredio davanje zekatu-l-fitra svakom slobodnom muslimanu i robu, muškarcu i ženi, velikom i malom u iznosu od jednog sa'a (oko 1 kg i 666 gr) hurmi ili jedan sa'a ječma.»**

7.1. Ko je obavezan dati sadekatu-l-fitr

Obavezan je dati svaki musliman, koji u kući ima jedan sa'a (pregršt) hrane preko jednodnevene potrebe (24 sahata) za njega i njegovu porodicu.

7.2. Iznos sadekatu-l-fitra

Sadekatru-l-fitr iznosi jedan sa'a (pregršt) hurmi, suhog grožđa ili žitarica.
Navedene namirnice spominju se u brojnim predajama od Poslanika a.s. te stoga neka ulema ne dozvoljava davanje osim ovih navedenih stvari, dok Hanefije, Hasan El-Basri, Ebu Ishak, Ata i neka današnja ulema poput dr.Jusufa El-Kardavija, dozvoljavaju davanje u drugim namirnicama i novcu.

Prenosi se da je Muaz bn Džebel kada je prikupljao zekat od stanovnika Jemena uzimao zekat u odjeći i platnu jer je to bilo potrebnije stanovnicima Medine.

7.3. Kome se daje sadekatu-l-fitr

Daje se svima onima kojima se daje i zekat i koje je Allah dž.š. spomenuo u suri Et.Tewbe:

- Siromasima
- Nevoljnicima
- Skupljačima zekata
- Onima čija srca treba pridobiti
- Za otkup iz ropstva
- Prezaduženim
- Za borbu na Allahovom putu
- Putniku namjerniku

(إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ)

«Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku namjerniku.Allah je odredio tako! A Allah sve zna i mudar je.»

7.4. Kada se daje sadekatu-l-fitr

Može se dati od početka ramazana pa dok se ne klanja bajram namaz, ali je bolje dati dan ili dva pred Bajram .

Prenosi se od ibn Omera da je **Allahov Poslanik a.s. naredio davanje sadekatu-l-fitra prije izlaska ljudi da klanjaju.**
(Buharija)

8.TERAVIH NAMAZ

Teravih namaz je dobrovoljni namaz koji se klanja u ramazanu između jacije i vitr namaza.

Propis teravih namaza: Sunnet za muškarce i žene

Dokaz:
Prenosi Aiša r.a. da je rekla: **«Allahov Poslanik a.s. je klanjao sa ljudima jedne noći (u ramazanu) u mesdžidu, zatim je klanjao i druge noći, zatim su se ljudi iskupili i treće noći ali on nije izašao da klanja sa njima. Kada je sutradan došao rekao im je: « Vidio sa m de ste se bili okupili i nije me spriječilo da klanjam sa vama ništa osim bojazni da vam Allah to ne propiše kao obavezu»**
(Buharija i Muslim i drugi)

8.1. Način obavljanja

Dozvoljeno je obavljati ga sam i u džematu ali je obavljenje u džematu bolje.
Iz prethodnog hadisa se vidi da je Poslanik a.s. klanjao teravih namaz sa ashabima u džematu.

Klanja se po dva rekata odnosno predaje se selam poslije svaka dva rekata. Nakon četiri rekata se pravi kratka pauza u kojoj se može zikriti, učiti Kuran i sl.

8.2. Broj rekata

Različita su mišljenja o broju rekata u teravih namazu. Ova mišljenja sežu od osam rekata zatim 20, 24, 28, 34, 36, pa čak i 41 rekat.

Prenosi se od Aiše r.a. da **Allahov Poslanik a.s. nikada nije klanjao više od jedanaest rekata ni u ramazanu ni mimo ramazana.Klanjao bi četiri rekata i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu. Zatim bi, opet, klanjao četiri rekata i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu. Zatim bi klanjao još tri rekata.** (Buhrija , Muslim i ostali)

Mnogobrojne su predaje koje govore da su ashabi u vrijeme Omera, Osmana i Alije klanjali dvadeset rekata te da niko nije reagirao na to pa se smatra idžmaom ashaba što je nepobitan dokaz u Islamu i ovo je stav većine islamske uleme.

Kaže šejhu-l-islam Ibn Tejmije:" Pouzdano se zna da je Ubej ibn Ka'ab predvodeći ljude u klanjnju teravih namaza klanjao dvadeset rekata, a poslije toga tri rekata vitr namauza.Na osnovu ovoga mnogi učenjaci smatraju da je to sunnet jer su za njim klanjali muhadžiri i ensarije i niko od njih mu nije prigovorio".

Kaže imam Ahmed da broj rekata teravih namaz nije ograničen jer ga Allahov Poslanik a.s. nije ograničio.
Broj rekata će biti veći ili manji , ovisno o tome da li se duže ili kraće uči na pojedinim rekatima.
Ako se uči duže onda će broj rekata biti manji, a ako je klanjačima teško dugo stajati onda će se učiti kraće na rekatima a povećati broj rekata.

Šejhu-l-islam Ibn Tejmije kaže: "Koji god od spomenutih načina da se prihvati biće ispravno.Koji je način najbolji ovisi o samim klanjačima"

Zasigurno je da bi bilo najbolje kada bi čovjek bio u stanju da postupa onako kako je postupao Allahov Poslanik a.s., jer je Allah

htio da on postupa samo onako kako je najbolje, tj. jedanaest rekata sa vitr-namazom, s tim d a se u či d u g o i d a namaz traje dugo.Međutim ako to čovjek ne može, a posebno ako predvodi džemat i zna da to ljudima pravi poteškoću onda nema nikakve smetnje da klanja onoliko koliko procjeni da džemat može da ga slijedi u tome.

Ono što je najbitnije jeste da je teravih namaz dobrovoljni namaz odnosno nafila te je stoga dozvoljeno čovjeku da klanja onoliko koliko je u mogućnosti. Da je broj rekata strogo određen ne bi bilo toliko predaja i razlika u broju rekata. Mnogo je bitnije da se namaz klanja skrušeno, onako kako je to opisala Aiša r.a. kada je opisala namaz Allahovog Poslanika a.s. **« Ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu»** nego da se vode polemike koliko rekata ćemo klanjati. Nažalost danas ljudi na mnogim mjestima klanjaju teravih namaz kao da ih neko bičem tjera i kada bi ih se gledalo sa strane teško da bi se moglo zasigurno ustvrditi da su u namazu, a Allah Uzvišeni kaže:

(فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ✎ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ)

"A teško onima koji, kad molitvu obavljaju, molitvu svoju kako treba ne izvršavaju"
(El-M'un 4,5)